

MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, 20 września 2016 r.

BM-1-071-429/16/2
UNP: 160921-01361

DL-IV-071-6/16/

UNP: 160912-01467

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 22.09.2016r

nr 4528 podpis M

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich

Wpłynęło dn. 22.09.16
nr 5571 podpis M

Pan

Stanisław Karczewski

Marszałek Senatu RP

W odpowiedzi na pismo Pana Marszałka z dnia 10 sierpnia 2016 r. (sygn. BPS/043-24-517/16), dotyczące oświadczenia Senatora RP Waldemara Sługockiego, złożonego podczas 24. posiedzenia Senatu RP w dniu 4 sierpnia 2016 r., uprzejmie przedstawiam poniższe wyjaśnienia.

Podstawowym celem opracowanego w Ministerstwie Sprawiedliwości projektu *ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw* jest poprawa efektywności mechanizmów służących pozbawianiu sprawców przestępstw korzyści osiągniętych z popełnienia czynów zabronionych. Istotnym celem opracowywanej ustawy jest również implementacja dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/42/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zabezpieczenia i konfiskaty narzędzi służących do popełnienia przestępstwa i korzyści pochodzących z przestępstwa w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 127 z 2014 r., str. 39).

Analiza dotychczasowego stanu prawnego prowadzi do wniosku, iż dla osiągnięcia tego celu konieczne jest wprowadzenie zmian w regulacjach ustawowych z zakresu prawa karnego materialnego, procesowego i wykonawczego, jak również innych aktach prawnych warunkujących skuteczność działań zmierzających do ustalenia, zabezpieczenia i przepadku mienia pochodzącego z przestępstwa. Z tego względu w projekcie ustawy przewiduje się rozszerzenie możliwości stosowania przepadku opierającego się na przeniesieniu ciężaru dowodu, umożliwienie przepadku narzędzi przestępstwa, których własność została

przeniesiona na osoby trzecie, jak również wprowadzenie – w pewnych sytuacjach – możliwości orzekania przepadku korzyści pochodzących z przestępstwa, pomimo istnienia przeszkód dla wydania wyroku skazującego. Ponadto, w odniesieniu do szczególnie poważnych przestępstw gospodarczych oraz skarbowych, opracowywany projekt ustawy przewiduje umożliwienie przepadku przedsiębiorstwa, jeżeli stanowiło ono narzędzie służące popełnieniu czynu zabronionego. Uzupełnieniem proponowanych regulacji są zmiany w zakresie prawa karnego wykonawczego usprawniające egzekucję orzeczonego przepadku. Projekt zawiera również przepisy umożliwiające – w najpoważniejszych sprawach – stosowanie środków kontroli operacyjnej w celu ujawnienia mienia zagrożonego przepadkiem.

Odnosząc się do podniesionej przez Pana Senatora możliwości orzeczenia przepadku całego majątku sprawcy przestępstwa, pragnę zauważyć, iż projekt nie przewiduje wprowadzenia takiego rozwiązania, a jedynie modyfikację tzw. rozszerzonego przepadku mienia – instytucji już obecnej w polskim prawie karnym, a w o wiele szerszym zakresie występującej w wielu systemach prawnych państw demokratycznych.

Założenia projektowanej ustawy zostały zaczerpnięte z ugruntowanych wzorców stosowanych w szeregu państw członkowskich Unii Europejskiej. W większości państw jest on wariantem standardowego przepadku, orzekałym w trakcie postępowania karnego w wyroku skazującym. Przesłanką jego orzeczenia jest zazwyczaj przypuszczenie, że mienie pochodzi z przestępstwa. Wymaga to uprawdopodobnienia, nie zaś dowiedzenia (Niemcy, Hiszpania, Włochy, Litwa, Łotwa). W odpowiedzi sprawca może dowieść, że mienie zostało nabyte legalnie (odwrócony ciężar dowodu). Dodatkową przesłanką może być również niewspółmierność wartości mienia sprawcy wobec jego legalnych dochodów (Włochy). Niekiedy zamiast konieczności uprawdopodobnienia, że mienie pochodzi z przestępstwa, wystarczające jest stwierdzenie, iż czyn zarzucony sprawcy spełnia określone kryteria, np. jest zagrożony odpowiednio wysoką karą albo wprost wskazany w ustawie (Francja, Portugalia). Warto przy tym zauważyć, iż to ostatnie rozwiązanie jest zbliżone do obecnych regulacji polskich (art. 45 § 2 k.k., art. 33 § 2 k.k.s.).

Istotą instytucji przepadku rozszerzonego jest zastosowanie zespołu domniemań prawnych, których skutkiem jest przerzucenie ciężaru dowodu legalnego pochodzenia mienia zagrożonego przepadkiem na oskarżonego lub inną osobę, dysponującą tym mieniem. Dopuszczalność stosowania takich domniemań oraz ich zgodność z gwarancjami praw jednostki w postępowaniu karnym, w szczególności z zasadą domniemania niewinności, były wielokrotnie przedmiotem orzeczeń

Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz)¹. Trybunał konsekwentnie stwierdzał brak naruszenia tak art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (prawo do rzetelnego procesu), jak i art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji (ochrona własności).

Oceniając zaproponowane w projekcie ustawy rozwiązania w świetle orzecznictwa ETPCz należy podkreślić, że przeniesienie ciężaru dowodu dotyczy wyłącznie kwestii przypadku mienia i w żaden sposób nie dotyczy innych elementów postępowania karnego, w szczególności ustalenia i udowodnienia sprawstwa i winy oskarżonego. Co więcej, rozszerzony przypadek mienia nie dotyczy wszystkich sprawców i wszystkich czynów zabronionych. Jest on traktowany jako wyjątek od reguły, odnoszący się wyłącznie do najpoważniejszych przestępstw. Ponadto przypadek taki jest ograniczony tylko do tych rzeczy i praw majątkowych, których legalnego pochodzenia sprawca nie dowiedzie w trakcie postępowania karnego – a nie całości majątku sprawcy. Reglamentacja rozszerzonego przypadku mienia ma zatem charakter zarówno podmiotowy, jak i przedmiotowy, co w dostatecznym stopniu gwarantuje prawa osób, których środek ten może dotyczyć.

Odnosząc się do kwestii przewidzianej w projekcie możliwości orzeczenia przypadku przedsiębiorstwa zwracam uwagę, iż instytucja przypadku mienia służącego lub przeznaczonego do popełnienia przestępstwa, które nie należy do sprawcy, jest znana zarówno prawu karnemu jak i karnemu skarbowemu. W 2005 r. instytucja ta została poddana testowi konstytucyjnemu. W wyroku z dnia 29 czerwca 2005 r. w sprawie SK 34/04 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że nieobowiązujące obecnie przepisy k.k.s. są niezgodne z wieloma przepisami Konstytucji w zakresie, w jakim ustanawiają obligatoryjny przypadek przedmiotów przestępstwa stanowiących własność osoby trzeciej. Należy jednak podkreślić, iż zdaniem sądu konstytucyjnego, nie sam fakt przypadku mienia należącego do osoby trzeciej, ale jego automatyczny, niepodlegający weryfikacji charakter, stanowiły o niezgodności kwestionowanej instytucji z ustawą zasadniczą. Obecnie możliwość przypadku mienia, które nie stanowi własności sprawcy, przewiduje art. 44 § 7 k.k.

Przewidziana w projekcie ustawy możliwość orzeczenia przypadku przedsiębiorstwa, w tym nienależącego do sprawcy, stanowi rozwinięcie i uzupełnienie już funkcjonujących rozwiązań prawnych. Umożliwi to skuteczną reakcję karno-prawną na sytuacje, gdy narzędziem przestępstwa jest właśnie przedsiębiorstwo – gdy służy ono do popełnienia przestępstwa lub ukrycia pochodzących zeń korzyści. Warunkiem koniecznym przypadku przedsiębiorstw ma być stwierdzenie nagannego zachowania po stronie właściciela lub osoby

¹ sprawa 41087/98, Philips przeciwko Wielkiej Brytanii; sprawa 12954/87, Raimondo przeciwko Włochom; sprawa 17440/90, Welch przeciwko Wielkiej Brytanii; sprawa 41661/98, Butler przeciwko Wielkiej Brytanii; sprawa 54024/99, Arcuri przeciwko Włochom; sprawa 75909/01, Sud Fondi i inni przeciwko Włochom oraz sprawy połączone 19955/05 i 15085/06, Grayson i Barnham przeciwko Wielkiej Brytanii.

kierującej przedsiębiorstwem w jego imieniu – tj. niezachowania ostrożności wymaganej zawodowym charakterem prowadzonej działalności gospodarczej.

W tym miejscu pragnę zauważyć, iż wyniku uwzględnienia uwag zgłaszanych w toku konsultacji i uzgodnień projektu ustawy, ograniczony został krąg podmiotów, do których zastosowanie będzie miała omawiana instytucja. Proponowane regulacje obejmować będą jedynie przedsiębiorstwa stanowiące własność osoby fizycznej. W przedsiębiorstwach takich właściciel sam prowadzi całość spraw przedsiębiorstwa albo ma prawną i faktyczną możliwość kontroli działań osób, którym powierzył prowadzenie tych spraw. Omawiane rozwiązania nie będą miały natomiast zastosowania wobec właścicieli przedsiębiorstw - osób prawnych i innych podmiotów zbiorowych, w których występuje wyraźne oddzielenie osoby odpowiedzialnej za działalność przedsiębiorstwa (członek zarządu, dyrektor, prokurent etc.) od potencjalnego adresata represji (udziałowiec lub akcjonariusz). W wypadku osób prawnych możliwe jest jedynie użycie narzędzi charakterystycznych dla quasi-karnej odpowiedzialności podmiotów zbiorowych, nie zaś typowych dla prawa karnego sensu stricto.

Z możliwością przepadku przedsiębiorstwa ściśle związana jest kwestia zabezpieczenia grożącego przepadku. W projekcie ustawy przewidziano, iż zabezpieczenia takie możliwe będzie również przez ustanowienie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem. Co prawda obowiązuje regulacje prawne dotyczące zabezpieczenia w postępowaniu karnym (w szczególności art. 291 § 1 k.p.k.) określają, iż zabezpieczenie takie dokonywane jest w sposób wskazany w Kodeksie postępowania cywilnego, co obejmuje również zarząd przymusowy, jednakże taka forma zabezpieczenia stosowana była jedynie incydentalnie. Najczęściej zabezpieczenie kierowano do poszczególnych aktywów, w tym stanowiących własność sprawcy składników majątkowych stanowiących część jego przedsiębiorstwa. Działanie takie (np. zajęcie rachunku bankowego lub maszyn produkcyjnych) mogło niestety wywierać również negatywny wpływ na podmioty trzecie, w szczególności w zakresie zdolności do regulowania zobowiązań np. wobec pracowników i dostawców przedsiębiorstwa. W konsekwencji mogło też stanowić zagrożenie dla zachowanie ciągłości działalności gospodarczej przedsiębiorstwa, a tym samym również jego wartości, jako przedmiotu zabezpieczenia. Warto przy tym zauważyć, iż zgodnie z projektem, zarządcą przymusowym będzie mogła zostać ustanowiona jedynie osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego, co zagwarantuje fachowy poziom zarządu.

Zaproponowane w projekcie rozwiązanie, polegające na wprowadzeniu możliwości ustanowienia zarządu przymusowego nad zagrożonym przepadkiem przedsiębiorstwem,

należy zatem ocenić jako zarówno skuteczniejsze, jak i względniejsze dla właściciela przedsiębiorstwa.

Przedstawiając powyższe wyjaśnienia jednocześnie uprzejmie informuję, iż powodem opóźnienia w ich udzieleniu była chęć uwzględnienia w niniejszej odpowiedzi wyników trwających konsultacji i uzgodnień projektu ustawy.

z wyznaczenia

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Marcin Warchol
PODSEKRETARZ STANU

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy verification of the data.

In the second section, the author outlines the various methods used to collect and analyze the data. This includes both primary and secondary data collection techniques. The analysis focuses on identifying trends and patterns within the dataset, which are crucial for making informed decisions.

The third part of the report details the results of the study. It presents a series of charts and graphs that illustrate the key findings. These visual aids help to convey complex information in a more accessible and understandable format.

Finally, the document concludes with a series of recommendations based on the study's findings. These suggestions are designed to help the organization improve its operations and achieve its long-term goals. The author also notes the limitations of the study and suggests areas for future research.